

Jaarverslag 2017/2018

Jaarbeeld van het Nederlandse Nationaal Preventie Mechanisme

Inhoudsopgave

1	Thema's in toezicht	3
	Forensische zorg	3
	Toezicht op dwangtoepassing	4
	Kwaliteit taakuitvoering gevangenen	5
	Insluiten jongeren in Justitiële Jeugd Inrichtingen	6
	Terroristenafdelingen	6
	Aandachtspunten arrestantenzorg	7
2	Over het Nationaal Preventie Mechanisme	9
	Activiteiten 2017 en 2018	10
	Bijlagen	
I	Matrix profielen deelnemers aan het NPM-overleg	11

1

Thema's in toezicht

Niemand mag op een mensonterende of vernederende wijze worden behandeld. Dit geldt ook voor mensen die in Nederland onder niet vrijwillige omstandigheden worden verzorgd of behandeld, zijn gedetineerd of op welke andere manier dan ook door de overheid in hun vrijheid zijn beperkt. In het kader van het Optional Protocol to the Convention against Torture van de Verenigde Naties (OPCAT)¹ vormen diverse organisaties in Nederland gezamenlijk het 'nationaal preventie mechanisme' (NPM). In dit jaarverslag over 2017 en 2018 rapporteert het NPM over de detentieomstandigheden en de behandeling van personen van wie hun vrijheid is beperkt of ontnomen.

Het jaarverslag laat zien dat de rechten van mensen die in Nederland in hun vrijheid zijn beperkt worden gerespecteerd. Uit het toezicht van het NPM blijkt dat mensen die in hun vrijheid zijn beperkt op een adequate en zorgvuldige wijze zorg verleend krijgen. Wel zijn er in een aantal rapporten en aanbevelingen gedaan gericht op een versterking van mensenrechten in wetgeving, beleid en uitvoeringpraktijk. In de volgende paragrafen staan de belangrijkste vijf thema's in 2017 en 2018.

Forensische zorg

In 2017 en in de eerste maanden van 2018 hebben zich bij verschillende instellingen voor forensische zorg incidenten voorgedaan. De Inspectie Justitie en Veiligheid en de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd zijn onderdeel van het NPM en onderzoeken incidenten bij acht klinieken².

Uit [een nadere analyse van die onderzoeken](#) blijkt dat er veranderingen nodig zijn op bepaalde terugkerende thema's. Het gaat daarbij om veiligheid, personeelsbezetting, management, communicatie en het inschatten van risico's. In de klinieken wordt onder vaak moeilijke omstandigheden hard gewerkt. Daarom is het noodzakelijk dat de instellingen en medewerkers maximaal worden toegerust om hun werk goed en veilig te doen. De Inspectie heeft dit signaal overgebracht aan de minister en hem geadviseerd adequate maatregelen te nemen. De Inspectie

¹ Artikel 3 van OPCAT vereist lidstaten om 'één of meerdere organen ter preventie van foltering en andere wrede, onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing op te zetten, aan te wijzen of te handhaven'. Deze organen die bezoeken binnen de eigen lidstaat afleggen, worden aangeduid als het NPM.

² Forensisch psychiatrisch centrum De Rooyse Wissel, Forensisch psychiatrische afdeling Roosenburg, Forensisch psychiatrische kliniek De Woenselse Poort, Forensisch psychiatrisch centrum de Kijvelanden, Forensisch psychiatrisch centrum de Oostvaarderskliniek, Forensisch psychiatrisch centrum dr. S van Mesdag, Forensisch psychiatrisch centrum de Pompestichting en Forensisch psychiatrisch centrum van der Hoeven.

Justitie en Veiligheid is onderdeel van het NPM en is een onderzoek gestart naar de besluitvorming over het verlenen van vrijheden aan terbeschikkinggestelden. Zij is hiertoe begonnen bij de Forensisch Psychiatrische Centra. Later dit jaar volgen de Penitentiaire Psychiatrische Centra.

Een belangrijke beleidswijziging in de Forensische zorg is dat per 1 januari 2019 de Wet forensische zorg in werking is getreden. Dit wetsvoorstel scheidt de kaders voor het nieuwe stelsel van de forensische zorg. De belangrijkste doelen zijn de juiste patiënt op de juiste plek, het creëren van voldoende forensische zorgcapaciteit, kwalitatief goede zorg gericht op de veiligheid van de samenleving en een goede aansluiting tussen de forensische en de curatieve zorg. De wet gaat over alle vormen van forensische zorg: ambulante en klinische, begeleiding en behandeling.

Toezicht op dwangtoepassing

Forensische zorg

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd is onderdeel van NPM en deed in 2017 onderzoek naar [het verblijf van patiënten in een Forensisch Psychiatrisch Centrum met een verblijfstitel volgens de Wet Bijzondere Opnemingen in Psychiatrische Ziekenhuizen](#). Uit dit onderzoek blijkt dat de zorgverlening aan de patiënten met deze verblijfstitel binnen Forensisch Psychiatrische Centra zorgvuldig en met veel kennis van zaken wordt uitgevoerd.

Geestelijke gezondheidszorg, verpleeghuiszorg en Gehandicaptenzorg

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd is onderdeel van het NPM en houdt ook toezicht op cliënten/ patiënten in de geestelijke gezondheidszorg, verpleeghuiszorg en gehandicaptenzorg waarbij dwang wordt toegepast. Belangrijk is dat dwang zoveel mogelijk voorkomen wordt, dat er een goed preventiebeleid is. Dit kan worden bereikt door persoonsgerichte zorg, goede vakbekwame zorgverleners en sturen op kwaliteit. De Inspectie heeft bij een groot aantal zorgaanbieders deze thema's getoetst en gaat ervan uit dat bij een goede persoonsgerichte zorg vrijheidsbeperking en dwang minder nodig zijn.

Binnen de gehandicaptenzorg en de verpleeghuiszorg heeft de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd in 2017 en 2018 een dertigtal dwangbehandelingen op cliëntniveau getoetst in het kader van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen. Zorgaanbieders kregen een rapportage en moesten soms maatregelen nemen om zaken te verbeteren. De individuele instellingsrapporten zijn te vinden op [de website van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd](#).

In 2018 werd het geaggregeerde rapport over het onderzoek [Dwangtoepassing en separeerpraktijk in de geestelijke gezondheidszorg \(2015-2016\)](#) gepubliceerd. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd concludeert dat de resultaten van het onderzoek een gemengd beeld geven van de uitvoering van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen en van het terugdringen van separeren.

Vooral de besluitvorming tot dwangbehandeling en de preventie, uitvoering en registratie van separaties moeten beter. Dit geldt met name voor de instellingen voor verslavingszorg. Zorgaanbieders dienen zich ervoor in te spannen dat zij in het belang van de patiëntveiligheid voldoen aan de van toepassing zijnde normen en daarop ook zelf toezien. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd heeft vervolfbezoeken afgelegd. Bij twee instellingen mocht een separeerruimte op aanwijzing van de Inspectie niet gebruikt worden tot de noodzakelijke verbeteringen zouden zijn uitgevoerd.

Kwaliteit taakuitvoering gevangenen

De Inspectie Justitie en Veiligheid is onderdeel van het NPM en heeft onderzoek gedaan naar [de kwaliteit van de taakuitvoering binnen het gevangeniswezen](#). Dit is in de meerderheid van de zes in 2017 onderzochte penitentiaire inrichtingen onder de maat. Bij deze gevangenen zijn er in wisselende mate problemen met de interne veiligheid, de omgang met gedetineerden en de beschikbaarheid over voldoende goed opgeleid personeel. Omdat de problemen mogelijk ook spelen in de overige 18 penitentiaire inrichtingen, wil de Inspectie Justitie en Veiligheid dat Dienst Justitiële Inrichtingen deze instellingen screent op de risico's ten aanzien van personeel, veiligheid en omgang met gedetineerden.

De Inspectie Justitie en Veiligheid signaleert dat het merendeel van het gevangenispersoneel te weinig tijd heeft om de reguliere taken binnen instellingen goed aan te kunnen pakken. Medewerkers hebben te weinig tijd voor contact met de gedetineerden. Hierdoor zijn ze niet altijd meer in staat vroegtijdig signalen te herkennen voor een mogelijke escalatie of andere onveilige situaties. Gebrek aan personeel en daarmee onvoldoende toezicht op gedetineerden ondermijnt de interne veiligheid. Medewerkers ervaren ook meer agressie van gedetineerden en er is een toename van het aantal agressie-gerelateerde incidenten (2015: 5, 2017: 18). Ook ontbreekt het de penitentiaire inrichtingen aan moderne technologie om te voorkomen dat contrabande binnenkomt óf om deze op te sporen.

De penitentiaire inrichtingen huisvesten de laatste jaren meer en meer gedetineerden met psychische en gedragsproblemen. Het gaat om een groep die agressiever is, zich nergens iets van aantrekt en waarbij meer psychiatrische problemen spelen. Medewerkers voelen zich hierdoor onveilig. Gedetineerden mogen zich door nieuw beleid recentelijk zelfstandiger verplaatsen door de inrichting. Om dit in goede banen te leiden is voldoende personeel en goede techniek nodig. Belangrijk is ook dat medewerkers de doelgroep goed in beeld hebben, inclusief de mate van vrijheid die elke gedetineerde aankan. Aan deze randvoorwaarden is nog niet voldaan.

Op de korte termijn leveren de geconstateerde problemen risico's op voor de veiligheid van het personeel en de gedetineerden. Op de lange termijn ziet de Inspectie risico's voor de effectiviteit van de tenuitvoerlegging van gevangenisstraffen en de gevolgen hiervan voor onder andere het terugdringen van recidive.

In haar rapport doet de Inspectie Justitie en Veiligheid zes aanbevelingen, variërend van de screening van alle penitentiaire inrichtingen tot het investeren in opleiding en

scholing. Inmiddels zijn door zowel Dienst Justitiële Inrichtingen als door een aantal van de bezochte inrichtingen initiatieven gestart om de geconstateerde risico's aan te pakken. De Inspectie juicht deze ontwikkelingen toe en hoopt dat deze trend zich voortzet. De Inspectie zal de opvolging van de aanbevelingen monitoren door middel van (on)aangekondigde inspectiebezoeken.

Een relevante ontwikkeling binnen het gevangeniswezen is de oprichting van het Adviescollege Levenslanggestraften per 1 juni 2017. Het Adviescollege oordeelt of een gedetineerde die veroordeeld is tot een levenslange gevangenisstraf, na 25 jaar detentie kan starten met activiteiten die zijn gericht op een mogelijke terugkeer in de samenleving. Het Adviescollege brengt dit advies uit aan de minister voor Rechtsbescherming. De minister besluit over het wel of niet starten van deze activiteiten voor re-integratie, met inbegrip van verlof, als de veroordeelde 25 jaar is gedetineerd.

Insluiten jongeren in Justitiële Jeugd Inrichtingen

De Inspectie Justitie en Veiligheid en de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd zijn onderdeel van het NPM. Uit inspecties in het voorjaar 2018, tussentijds toezicht en de eerdere cyclus van doorlichtingen van Justitiële Jeugd Inrichtingen constateren de inspecties [aanhoudende knelpunten op de thema's personele bezetting en veranderde doelgroep](#)³. De kwantitatieve en kwalitatieve personele bezetting staan onder druk. Daarnaast zijn de jongeren die in Justitiële Jeugd inrichtingen verblijven gemiddeld ouder bij binnenkomst en hebben zij zwaardere en langduriger bestaande problematiek. De gesignaleerde punten worden ook betrokken bij de inrichting van het risicogericht toezicht op de Justitiële Jeugd Instellingen.

Terroristenafdelingen

Medische zorg

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd is onderdeel van het NPM en heeft onderzocht [of op de terroristenafdelingen in penitentiaire inrichting Vught en penitentiaire inrichting Rotterdam goede zorg wordt verleend](#). De Inspectie concludeert dat de zorg op de terroristenafdeling op orde is. Met inachtneming van specifieke beveiligingsvoorschriften is de zorg die geleverd wordt aan gedetineerden van de terroristenafdeling niet anders dan de zorg die gedetineerden op een andere afdeling ontvangen. Zo is er tijdige toegang tot deskundige zorg. Vanuit beveiligingsaspecten worden consulten vaker op de afdeling gehouden, maar dat leidt niet tot een vertraging in de zorgverlening. De verantwoordelijkheidsverdeling, overlegstructuur en wijze van informatie-uitwisseling is belegd en medicatieveiligheid is geborgd. De gezondheidszorgpsycholoog heeft een actievere rol in de zorgverlening dan op andere afdelingen, ook als er geen sprake is van een psychische stoornis in engere zin.

³ De inspecties werkten hiervoor samen met de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd concludeert tevens dat op beide afdelingen de directie en medewerkers investeren in het realiseren van een humane, persoonsgerichte benadering en bejegening van gedetineerden binnen het regime van de terroristenafdeling. Door expertise en voorbeeldgedrag te laten zien proberen medewerkers in contact te komen met de gedetineerden, met als doel de resocialisatie in de maatschappij te bevorderen.

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd heeft aan beide penitentiaire inrichtingen een aantal verschillende aandachtspunten meegegeven, zoals: opnemen van een vertrouwensarts in het protocol 'eet- en drinkstakers', implementatie van de richtlijn 'suïcidaal gedrag in detentie', nader investeren in opvraag van gegevens voor binnenkomst, verduidelijking in het verzoekbriefje, aanbieden van de ruimte met glazen wand voor medisch consult. Dit staat de conclusie dat de zorg op de terroristenafdeling op orde is, echter niet in de weg.

Kwaliteit van de taakuitvoering

In 2016 heeft het toenmalige ministerie van Veiligheid en Justitie aangegeven de mogelijkheden om te gaan differentiëren in de mate van beveiliging binnen het regime op de terroristenafdeling te onderzoeken. Sinds het derde kwartaal van 2018 is het mogelijk om meer maatwerk te leveren. Dit betekent dat de Dienst Justitiële Inrichtingen na de plaatsing van een gedetineerde op de terroristenafdeling onderzoekt of het mogelijk is dat de gedetineerde op deze afdeling kan deelnemen aan gezamenlijke activiteiten en/of arbeid. De Inspectie Justitie en Veiligheid onderzoekt de vraag hoe het op de terroristenafdelingen gesteld is met de kwaliteit van de taakuitvoering, specifiek op de thema's detentieverblijf en re-integratie.

Aandachtspunten arrestantenzorg

Politie

De Commissies van Toezicht Arrestantenzorg zijn onderdeel van het NPM en hebben toezicht gehouden op de zorg aan arrestanten door de politie. Over het algemeen zijn de Commissies positief over wat zij bij hun vele bezoeken aantreffen. De huisvesting is in orde en dat geldt ook in het algemeen voor de verzorging en bejegening van de arrestanten. De Commissies zien drie overkoepelende thema's waarop verbetering noodzakelijk is: veiligheid/bedrijfshulpverlening, medische verzorging en registratie.

De veiligheid en bedrijfshulpverlening zijn in alle eenheden een aandachtspunt. Zo worden niet altijd voldoende ontruimingsoefeningen gehouden en is het proces rondom deze oefeningen niet altijd goed geborgd. In de cellencomplexen waar 24uurs-arrestantenzorg verleend wordt door arrestantenverzorgers die volledig werkzaam zijn als arrestantenverzorgers is dit probleem overigens aanzienlijk kleiner dan in de politiebureaus waar zich enkele ophoudkamers bevinden, waar arrestanten hooguit enkele uren verblijven. Daar zijn rollen en verantwoordelijkheden minder goed geborgd. Het valt wel op dat verbetering bij de

politie op dit onderwerp zichtbaar is, wanneer er actieve eenheidsbrede coördinatie op bedrijfshulpverlening plaatsvindt.

Een ander aandachtspunt is de medische verzorging van arrestanten. De inschakeling van en verleende zorg door een arts zijn op orde, maar de medicijnbewaring en –verstrekking verdienen wel aandacht. Die vinden niet altijd plaats binnen de daarvoor geldende regelgeving. De Commissies zien in zeven eenheden ruimte voor verbetering.

Het laatste aandachtspunt in arrestantenzorg is de registratie. Zo is de logging waar alle contacten met de arrestant en bijzonderheden worden geregistreerd niet altijd volledig. De Commissies zien ruimte voor verbetering in vijf eenheden op dit onderwerp.

Koninklijke Marechaussee

De Commissie van Toezicht Detentieplaatsen Koninklijke Marechaussee is onderdeel van het NPM en houdt toezicht op de zorg aan ingesloten in detentieplaatsen in beheer en gebruik bij de Koninklijke Marechaussee. Deze commissie heeft eind 2017 met drie nieuwe leden een herstart gemaakt. In 2018 heeft de commissie negen van de 30 locaties in Nederland⁴ kunnen bezoeken.

In het algemeen is in de detentieplaatsen van de Koninklijke Marechaussee de bejegening van en de zorg voor ingeslotenen correct. Ook is er voldoende aandacht voor de veiligheid van zowel ingesloten als het personeel. Wel ziet de Commissie ruimte voor verbeteringen.

Zo blijkt de interpretatie van de normering voor cameragebruik op de geïnspecteerde locaties niet eenduidig. Ook beveelt de Commissie een aanpassing van het registratiesysteem aan zodat informatie van verdachten over medicijngebruik en gevaar voor suïcide of agressief gedrag altijd en volledig geregistreerd wordt. Ook ziet de Commissie toegevoegde waarde in het aansluiten van de Koninklijke Marechaussee bij het convenant tussen de politie en de geestelijke gezondheidszorg zodat personen met verward gedrag niet of zo kort mogelijk worden ingesloten.

---

⁴ De Koninklijke Marechaussee voert haar taken in het gehele Koninkrijk der Nederlanden uit. Detentieplaatsen in gebruik en beheer van de Koninklijke Marechaussee bevinden zich tevens in het Caribische deel. Het toezicht van de Commissie hierop maakt geen deel uit van de activiteiten in het kader van het NPM, omdat het NPM alleen voor het Europese deel van het koninkrijk is opgericht.

2

Over het Nationaal Preventie Mechanisme

Het Nederlandse NPM wordt gevormd door alle organisaties die een toezichthoudende of adviserende rol vervullen bij personen die in hun vrijheid zijn beperkt. Gezamenlijk beschikken de deelnemers aan het NPM over alle bevoegdheden waarover NPM's op grond van het VN-Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing van de Verenigde Naties (OPCAT) dienen te beschikken⁵. Elke deelnemer heeft daarbij zijn eigen, in wet- en regelgeving vastgelegde, taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Niet alle organisaties nemen deel aan het periodieke overleg van het Nationaal Preventie Mechanisme.

Aan het NPM-overleg nemen de volgende organisaties deel:

- Inspectie Justitie en Veiligheid (tevens coördinator van het NPM-netwerk)⁶
- Inspectie voor de Gezondheidszorg en Jeugd⁷
- Commissies van Toezicht voor justitiële inrichtingen⁸
- Commissies van Toezicht Arrestantenzorg⁹
- Commissie van Toezicht Detentieplaatsen Koninklijke Marechaussee

In bijlage I is een overzicht opgenomen van de bevoegdheden van de afzonderlijke organisaties.

Waar de domeinen van de toezichthouders overlappen, werken de organisaties samen. Bij hun toezicht maken de organisaties in het NPM gebruik van vooraf opgestelde toetsingskaders. De principes ter preventie van foltering en andere wrede, onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing maken standaard onderdeel uit van deze toetsingskaders.

⁵ Kamerstukken TK 33826 nr. 18.

⁶ In 2018 is de naam van de Inspectie Veiligheid en Justitie gewijzigd in de Inspectie Justitie en Veiligheid.

⁷ Op 1 oktober 2017 fuseerden de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie Jeugdzorg tot de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd.

⁸ De Klankbordgroep van de Commissies van Toezicht justitiële inrichtingen vertegenwoordigt de Commissies van Toezicht tijdens de NPM-bijeenkomsten.

⁹ Het Landelijk Centrum Commissies van Toezicht Arrestantenzorg vertegenwoordigt de Commissies van Toezicht tijdens de NPM-bijeenkomsten.

Activiteiten 2017 en 2018

De activiteiten op het terrein van vrijheidsbeperking en vrijheidsontneming voeren de deelnemers mede in het kader van de taak als NPM uit. In de afzonderlijke jaarverslagen van de verschillende organisaties is meer informatie te vinden over de activiteiten naast de hiervoor genoemde hoofdthema's.

Tabel a. *Activiteiten bij vrijheidsbeperking en vrijheidsbeneming*

Inspectie Justitie en Veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> • Jaarbericht 2017 • Jaarbericht 2018
Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd	<ul style="list-style-type: none"> • Jaarbeeld 2017 • Jaarbeeld 2018
Commissies van Toezicht voor justitiële inrichtingen	<ul style="list-style-type: none"> • Jaarverslagen klankbordgroep • Jaarverslagen afzonderlijke commissies 2017 • Jaarverslagen afzonderlijke commissies 2018
Commissies van Toezicht Arrestantenzorg	<ul style="list-style-type: none"> • Jaarverslag Landelijk Centrum 2017 • Jaarverslagen afzonderlijke commissies 2017 • Jaarverslag Landelijk Centrum 2018 • Jaarverslagen afzonderlijke commissies 2018
Commissie van Toezicht Detentieplaatsen Koninklijke Marechaussee	Jaarverslag 2018 ¹⁰

¹⁰ Door beperkte bezetting van de Commissie in 2017 zijn de activiteiten vastgelegd in het jaarverslag over 2018.

I

Bijlage

Matrix profielen deelnemers aan het NPM-overleg

Locatie ¹¹	Inspectie Justitie en Veiligheid	Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd	Commissie van Toezicht voor justitiële inrichtingen ¹²	Commissie van Toezicht Arrestantenzorg	Commissie van Toezicht Detentieplaatsen Koninklijke Marechaussee
Gevangeniswezen	V	V	V		
Justitiële jeugdinrichtingen	V	V	V		
Forensische zorginstellingen <i>strafrechtelijke titel</i>	V	V	V		
Forensische zorginstellingen <i>civiel rechtelijke titel</i>		V	V		
Detentiecentra vreemdelingen	V	V	V		
Nazorg instellingen gedetineerden	V	v ¹³	V		
Arrestantenzorg politie ¹⁴	V	V		V	
Detentieplaatsen Koninklijke Marechaussee	V	v ¹³			v ¹⁵
Militaire detentie plaatsen (Stroe)	V	v ¹³	V		
Gesloten plaatsen GGZ-instellingen <i>strafrechtelijke titel</i>	V	V			
Gesloten plaatsen GGZ-instellingen <i>civiel rechtelijke titel</i>		V			
Gesloten jeugdzorg (Jeugdzorg Plus) <i>civiel rechtelijke titel</i>		V			
Transport binnenland politie	V	v ¹³		V	
Transport binnenland Dienst Vervoer en Ondersteuning	V	v ¹³	v ¹⁶⁻¹⁷		
Transport buitenland (vluchten)	V	v ¹³			
Gesloten plaatsen in bejaardentehuizen		V			
Gesloten plaatsen Gehandicaptenzorg		V			
Internationaal strafhof Den Haag ¹⁸					

Noot: voor voetnoten, zie volgende bladzijde.

-
- ¹¹ 'plaats van detentie'/'plaatsen waar personen van hun vrijheid zijn benomen' betreft niet slechts fysieke locaties/gebouwen, maar elke plek vanaf het moment van aanhouding van de persoon.
- ¹² De Commissie van Toezicht heeft tevens een rechtsprekende taak.
- ¹³ De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd houdt toezicht op plaatsen waar zorg wordt gegeven of onthouden.
- ¹⁴ Inclusief ophoudlocaties Parketpolitie en Spoorwegpolitie en mobiele cellencomplexen van politie.
- ¹⁵ De Commissie van Toezicht Detentieplaatsen Koninklijke Marechaussee houdt toezicht op alle detentieplaatsen die in beheer en gebruik zijn bij de Marechaussee. Conform nieuwe werkafspraken van oktober 2018 houdt deze commissie toezicht op het cellengedeelte dat de Marechaussee huurt bij het Justitieel Complex Schiphol en de wachtruimtes van het rechtbankgedeelte dit complex waar de Koninklijke Marechaussee fungeert als parketpolitie. De Commissie van Toezicht Detentieplaatsen handelt geen klachten af. Klachten over handelingen van medewerkers van de Koninklijke Marechaussee worden behandeld door de Klachtencommissie Defensie.
- ¹⁶ Er is een speciale Commissie van Toezicht voor Dienst Vervoer en Ondersteuning. Deze commissie houdt toezicht en geeft advies, maar doet geen klachtenafhandeling. Klachten worden behandeld door de Commissie van Toezicht van de betreffende penitentiaire inrichting.
- ¹⁷ De Commissie van Toezicht voor Dienst Vervoer en Ondersteuning houdt geen toezicht op het Transferium.
- ¹⁸ Het Rode Kruis is verantwoordelijk voor het monitoren van de detentieomstandigheden en behandeling.

*Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.
Vermenigvuldigen van informatie uit deze publicatie is toegestaan,
mits deze uitgave als bron wordt vermeld.*